

UNIVERSITATEA "DUNĂREA DE JOS"
FACULTATEA DE ȘTIINȚE JURIDICE, SOCIALE ȘI POLITICE
SPECIALIZAREA ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ
ANUL II, GRUPA 1

ELEMENTE DE DREPT COMPARAT PRIVIND FORMELE DIVORȚULUI LA FRANCEZI ȘI LA EVREI

Student

ANDREI SIMONA-RODICA

GALAȚI
2010

În pofida faptului că întreaga lumea consideră Parisul ca fiind orașul iubirii, statisticile arată că una din două căsătorii franceze se destramă¹. Deși evreii au acordat atât căsătoriei, cât și statutului de părinte o atenție deosebită, ei au acceptat posibilitatea eșuării unei căsnicii, astfel apelându-se la divorț².

Atât la francezi, cât și la evrei întâlnim patru forme ale divorțului. La francezi întâlnim: divorțul prin cerere comună (prin consimțământ mutual), divorțul prin cerere acceptată (este prezentat în Codul Civil ca fiind a doua formă a consimțământului mutual), divorțul pentru separarea în fapt și divorțul din culpă, iar la evrei: divorțul prin acord mutual, divorțul fără consimțământul unuia dintre soți, divorțul în caz de căsătorie interzisă și ceremonia "Halitzah".

Condițiile pentru divorțul prin consimțământ mutual (fie cel prin cerere comună, fie cel prin cerere acceptată) de la francezi nu sunt aceleași cu cele de la evrei. La francezi divorțul prin consimțământ se realizează fie printr-o cerere comună³, fie printr-o cerere acceptată⁴.

În ceea ce privește cererea comună, aceasta trebuie să îndeplinească anumite condiții pentru a fi validă și anume: să fie formulată și semnată de către ambii soți și, de asemenea, trebuie să fie semnată de către avocații lor sau de către avocatul comun⁵; să conțină o convenție temporară ce include dispoziții asupra vieții soților în timpul desfășurării procedurii divorțului și un proiect de convenție definitivă ce reglementează efectele divorțului. În cazul în care convenția temporară nu este inclusă, ca anexă, în cererea comună pentru divorț, această cerere este declarată ca fiind inadmisibilă⁶. Divorțul prin cererea comună poate fi folosit doar dacă a trecut o perioadă de cel puțin șase luni de căsnicie și dacă soții au capacitate deplină de exercițiu. Atunci când legiuitorul francez a introdus intervalul de șase luni pentru această formă a divorțului a avut drept scop evitarea divorțurilor precipitate și acordarea unui timp minim, pentru soți, de reflecție asupra căsătoriei. În cazul în care un soț, din diverse motive, nu dispune de capacitate deplină de exercițiu se va recurge la o altă formă a divorțului. Pentru ca divorțul să fie valabil, judecătorul trebuie să se asigure, referitor la consimțământ, că sunt îndeplinite toate cele trei condiții și anume: consimțământul trebuie să fie real (să existe, să fie serios), liber exprimat (să nu intervină vreun viciu care să ducă la constrângere exprimării consimțământului) și persistent (să existe pe tot parcursul procedurii divorțului). De asemenea, judecătorul trebuie să acorde o atenție deosebită consecințelor divorțului atunci când din căsătorie au rezultat copii. În procedurile de divorț prin consimțământ judecătorul nu pune accent pe motivele divorțului, însă dacă el consideră că acestea nu sunt suficient de întemeiate, va încerca să convingă soții că nu divorțul este soluția cea mai optimă pentru căsătoria lor, propunându-le să încerce să se împace.

Divorțul prin cererea acceptată este acea formă de divorț în care unul dintre soți solicită divorțul, iar celălalt îl acceptă. Efectele produse de acest divorț sunt echivalente cu cele ale unui divorț prin cerere comună. Atunci când unul dintre soți solicită divorțul, aducând în fața judecătorului probe concludente din care reiese imposibilitatea continuării căsătoriei, iar celălalt soț recunoaște faptele în fața judecătorului, ne aflăm în prezența unui divorț prin cerere acceptată. Cel care are inițiativa divorțului, trebuie să depună un

¹ numai în 2007 au avut loc 130.000 de divorțuri, în comparație cu doar 50.000 în urma cu 30 de ani

² divorțul reprezintă procesul legal ce are drept scop desfacerea căsătoriei printr-un document scris

³ această cerere este unică (art. 1089 din Noul Cod de Procedură Civilă al Franței), deoarece nu indică motivele divorțului

⁴ această formă a divorțului este prevăzută în art. 233-236 din Codul Civil

⁵ art. 230 alineatul 2 din Codul Civil al Franței

⁶ art. 253, art. 278 din Codul Civil și art. 1091 din Noul Cod de Procedură Civilă

memoriu scris în care să descrie obiectiv situația conjugală, motivând într-o manieră elegantă și sobră divorțul. Acest memoriu trebuie semnat de către cel care a avut inițiativa și se comunică celuilalt. Este necesar ca celălalt soț să recunoască faptele pentru ca judecătorul să pronunțe divorțul fără a mai stabili culpa. Conform legislației în vigoare⁷ celălalt soț poate sau nu să accepte condițiile menționate în memoriu. Însă, în cazul în care nu există acceptarea, procedura este nulă. De asemenea, deși nu au trecut cel puțin șase luni de căsnicie, nu putem vorbi despre divorțul prin cerere acceptată. Asadar, pentru ca acest divorț să fie valid, el trebuie să întrunească mai multe condiții, respectiv: să se dovedească existența faptului că este imposibil de continuat căsătoria, celălalt soț să cunoască faptele descrise în memoriu de către cel care a avut inițiativa, să existe o perioadă de cel puțin șase luni de căsnicie și, de asemenea, să existe acordul între soți asupra efectelor divorțului. Dacă se constată că au fost întrunite toate condițiile pentru a ne putea afla în prezența unui divorț prin cerere acceptată, trebuie subliniat faptul că celălalt soț nu este obligat să scrie și el un memoriu, ci doar trebuie să existe o declarație oficială din care să reiasă acordul acestuia. De asemenea, mai trebuie reținut că declarațiile din memoriu nu pot fi folosite într-un alt dosar.

Pentru evrei consimțământul mutual al soților este suficient pentru desfacerea căsătoriei și eliberarea unui "get"⁸. Este interesant de observat faptul că la evrei, în cazul unui divorț prin acord mutual, nu este necesară implicarea Curții în proces, "Bet Din-ul"⁹ putând stabili responsabilitățile ce rezultă ca urmare a divorțului. Această modalitate de desfacere a căsătoriei este încurajată de către legea evreiască, deoarece este o formă de separare a soților care consideră că nu mai pot continua căsătoria și singura soluție pentru aceasta este tocmai desfacerea ei. Imaginea următoare ilustrează procesul de divorț în "Bet Din".

⁷ art. 132 din Noul Cod de Procedură Civilă

⁸ în perioada celui de-al Doilea Templu (516 BCE - 70 CE) pentru repudierea soției legitime era cerut un document scris denumit "Sefer Keritut" care îi reda femeii libertatea de a se putea recăsători, fără a fi acuzată de adulter. În perioada talmudică (70 - 500 CE) termenul "Sefer Keritut" este denumit "get" care înseamnă certificat. "Get-ul" este un cuvânt aramaic ce desemnează un document legal

⁹ Bet Din este un tribunal religios, în Israel fiind o autoritate majoră (sistemul este imperfect fiindcă îi poate favoriza pe evreii religioși și pentru că aplică reguli biblice care nu au fost modernizate în nici un fel de mii de ani)

În privința divorțului pentru separarea în fapt la francezi, se constată faptul că motivul acestei despărțiri este determinat fie de "alterarea" facultăților mintale¹⁰ a unuia dintre cei doi soți, fie de o separare prelungită¹¹ a celor doi.

În legătură cu motivul determinat de "alterarea" facultăților mintale, trebuie precizat că ea poate duce la dispariția vieții afective dintre cei doi soți. Această cauză este în contradicție cu faptul că soțul sănătos are obligația să îi acorde sprijin atât material, cât și moral celui bolnav¹². Motivul de divorț amintit este condiționat de două elemente pentru a fi valabil. În primul rând, trebuie să înțelegem că este vorba despre o degradare a stării psihice a soțului, însă pricina care a dus la această degradare nu este semnificativă într-un divorț pentru separarea în fapt. În al doilea rând, trebuie să fie vorba despre o alterare care să existe de mai bine de șase ani, fără întrerupere. În cazul apariției, în timpul procedurii divorțului, întrebărilor referitoare la existența și durata alterării facultăților mintale, răspunsurile la acestea sunt lăsate la aprecierea judecătorilor. Amintim că alterarea este constatată de către trei medici experți¹³ care eliberează un certificat medical.

Cât privește motivul determinat de separarea prelungită a celor doi soți, specificăm faptul că intră în contradicție cu obligația de a locui în comun a celor doi¹⁴. Pentru a putea vorbi despre o separare prelungită a celor doi soți, în primul rând, trebuie să sesizăm faptul că separarea este determinată de faptul că cei doi nu mai trăiesc în aceeași casă. Nu putem vorbi despre separare prelungită atâta vreme cât cei doi trăiesc în aceeași casă, însă între ei nu mai există o relație intimă. Atunci când invocăm într-un divorț acest motiv, nu ne interesează dacă separarea s-a produs de comun acord sau din vina unuia dintre soți. În al doilea rând, precizăm că separarea poate fi motiv de divorț doar în cazul în care ea durează de mai bine de șase ani.

La evrei, în absența înțelegerii părților implicate în proces, Curtea Rabinică poate decide dacă există vreo posibilitate legală pentru a constrânge soțul să dea soției "get-ul" sau pe ea să îl primească. În acest caz întâlnim două situații și anume: una în care soțul are dreptul să ceară divorțul și alta în care soția are dreptul să ceară divorțul.

Soțul are dreptul să ceară divorțul pe baza defectelor soției din cauza cărora nu mai poate locui cu ea. Un aspect esențial este faptul că dacă soțul a știut de aceste defecte înainte de căsătorie sau le-a descoperit pe parcurs, însă a continuat să trăiască cu ea, se va considera că nu l-au deranjat și că și-a iertat soția că are aceste defecte. Așadar, soțului îi este interzis să folosească aceste motive la divorț. De asemenea, soțului îi este interzis să folosească ca motiv de divorț un defect ce a apărut după căsătorie, excepție făcând bolile mortale transmisibile ereditare, precum epilepsia. Soțul poate cere divorțul soției dacă aceasta nu a putut timp de zece ani de la căsătorie să îi dăruiască un copil¹⁵, dacă aceasta are un comportament nedemn¹⁶, dacă aceasta nu arată modestie, dacă insultă în mod deliberat onoarea acestuia (cu alte cuvinte orice comportament care disturbă viața normală de familie¹⁷), dacă el poate demonstra¹⁸ faptul că aceasta a comis acțiuni de adulter sau dacă aceasta refuză să aibă relații conjugale cu el.

Un alt aspect deosebit este faptul că, precum în cazul soțului, dacă soția a știut de defectele pe care acesta le avea înainte de căsătorie sau le-a descoperit pe parcurs, însă a

¹⁰ art. 238 din Codul Civil

¹¹ art. 237 din Codul Civil

¹² art. 212 din Codul Civil

¹³ aleși de pe o lista prevăzută de art 493-1 din Codul Civil

¹⁴ art 215 din Codul Civil

¹⁵ acest motiv se aplică doar dacă barbatul nu are deloc copii-nici cu altă femeie-și reușește să convingă Curtea că își dorește copii

¹⁶ exemple de comportament nedemn: a încălca legile alimentare, a ieși din casă cu capul neacoperit, a ieși pe stradă și a intra în vorbă cu alți bărbați

¹⁷ un exemplu de comportament care disturbă viața normală de familie ar putea fi acela când soția îl blestemă pe tatăl soțului în prezența acestuia

¹⁸ cu declarația a doi martori

continuat sa traiască cu el, se va considera că nu au fost un impediment pentru a continua să trăiască cu el, deci poate trăi și în continuare. Excepție de la acest lucru poate face doar o boală care s-a agravat foarte mult¹⁹. Soția are dreptul să ceară divorțul în cazul în care soțul are deficiențe fizice sau psihice, dacă timp de zece ani nu a putut să conceapă copii și își dorește foarte mult acest lucru, însă soțul nu poate, dacă soțul își obligă soția să aibă relații intime, deși ea nu dorește, dacă era abuzată fizic sau psihic de către soț, dacă soțul părăsea religia iudaică sau dacă soțul refuza să o întrețină.

În ceea ce privește divorțul din culpă de la francezi, menționăm faptul că în legislația în vigoare nu este definită culpa²⁰. Divorțul din culpă poate fi cerut de soțul care poate imputa diverse fapte celuilalt, în condițiile în care aceste fapte acuzatoare reprezintă o violare gravă a îndatoririlor familiale sau dacă prin ele se ajunge la concluzia că este imposibil pentru cei doi soți să mai trăiască împreună. Pentru a putea vorbi despre culpă trebuie să înțelegem, în primul rând, faptul că vinovatul trebuie să fi acționat liber, fără să fi fost constrâns în momentul săvârșirii culpei. În cazul în care se constată că faptele grave săvârșite de către cel vinovat se repetă, acestea se vor asimilia gravității. Culpă poate rezulta din violarea obligațiilor conjugale. Astfel vorbim despre absența relațiilor intime între cei doi sau, dimpotrivă, un exces al relațiilor intime, necoabitarea sub același acoperiș, apariția unui comportament în care predomină violența, neacordarea unui sprijin material²¹, neacordarea unui sprijin moral²², neacordarea unui sprijin²³ în creșterea și educarea copiilor sau infidelitate. În situația în care judecătorul consideră că există o șansă ca cei doi să se împace va acorda soților șase luni pentru încercarea de împăcare sau măcar pentru a ajunge la un divorț prin consimțământ mutual.

Din cele prezentate reiese faptul că, într-o oarecare măsură, divorțul fără consimțământul unuia dintre soți de la evrei se aseamănă cu divorțul din culpă de la francezi. În ambele cazuri unul din soți introduce acțiunea de divorț, precizând motivele de divorț, pentru care se face vinovat celălalt soț, motivele fiind relativ asemănătoare.

În privința căsătoriei interzise la evrei, subliniem că părțile implicate într-o căsătorie interzisă vor fi constrânse de către Curte la divorț, indiferent dacă au știut sau nu de această interdicție. Este considerată invalidă căsătoria cu o rudă apropiată sau cu o persoană care nu aparține religiei iudaice. O excepție de la această căsătorie o reprezintă căsătoria levirată²⁴ care este aprobată și încurajată de către religia iudaică. Motivul pentru care are loc această căsătorie este producerea unui copil care trebuie să poarte numele celui decedat, pentru ca aceasta din urmă să nu poată fi uitat.

Dacă fratele celui decedat refuză să se căsătorească cu văduva, aceasta este eliberată de datoria căsătoriei cu fratele soțului decedat. În acest caz se va recurge la ceremonia "Halitzah". Numai după o asemenea ceremonie, fiecare din cei doi se va putea căsători cu persoana dorită. În imaginea următoare este prezentată o parte din această ceremonie.

¹⁹ iar acest lucru nu era prevăzut

²⁰ în legislație se vorbește doar despre "fapte"

²¹ este vorba despre contribuția la cheltuielile conjugale

²² se poate observa că această neacordare este cel mai des întâlnită în cazul în care unul din soți are o boala incurabilă

²³ poate fi vorba fie de un sprijin moral, fie de unul financiar

²⁴ este o formă a căsătoriei iudaice, constând în uniunea între văduva unui barbat care a murit fără copii și fratele necăsătorit al acestuia

În imagine este descrisă scena în care văduva, în fața înțelepților, îi dezleagă bărbatului sandaua de la picior

Ceea ce captează atenția în mod deosebit este faptul că Franța este un stat laic din punct de vedere constituțional. Laicitatea franceză antrenează o separare reciprocă între stat și Biserică, pe baza unui postulat prin care statul respectă toate religiile, însă nu recunoaște niciuna, ceea ce permite mai multor religii să "coabiteze".

Conform unui sondaj²⁵ s-a ajuns la concluzia că:

- * 51 % din francezi se declară catolici (față de 67 % în 1994), însă doar jumătate dintre ei cred în mod ferm în existența lui Dumnezeu;
- * 31 % din francezi (față de 23 % în 1994) se declară fără religie;
- * 4 % musulmani (față de 2 % în 1994);
- * 3 % protestanți ;
- * 1 % evrei ;
- * 10 % nu se pronunță.

Legiuitorul francez a surprins în Codul Civil²⁶, încă de la 1804, o situație intermediară între divorț și căsătorie, respectiv separația de corp²⁷. Deosebirea dintre divorț și separația de corp este aceea că prin divorț se pune capăt căsătoriei, iar prin separația de corp se păstrează drepturile și obligațiile ce derivă din căsătorie, mai puțin obligația de coabitare. Trebuie subliniat că judecătorul este cel care pronunță fie divorțul, fie separația de corp.

²⁵ realizat în 2007

²⁶ art. 299

²⁷ legiuitorul surprinde aceasta deoarece căsătoria era considerată indisolubilă de către Biserică

Această separație se pronunță pe o perioadă de maxim trei ani și în cazul în care după în acest interval nu a intervenit împăcarea, una din părți poate cere divorțul.

Datorită celor menționate putem afirma că legislația franceză s-a inspirat, în trecut, într-o oarecare măsură, din religie. Astfel stau lucrurile dacă ne raportăm la francezi, însă dacă ne raportăm la evrei menționăm faptul că legiuitorul a avut ca sursă de inspirație religia iudaică.

Așadar, între divorțul la francezi și divorțul la evrei există multe diferențe și puține similitudini²⁸.

²⁸ similitudini există între divorțul fără consimțământul unuia dintre soți de la evrei și divorțul din culpă de la francezi

Bibliografie:

1. Marcel Ioan Rusu, *Procedura divorțului în dreptul românesc*, Editura Rosetti, București, 2003
2. Corinne Renault-Brahinsky, *Droit de la famille – concubinage, pacs et mariage, divorce, filiation*, Editura Guliano, Paris, 2002
3. Iulia Andreea Moldovan, *Divorțul în tradiția evreiască*, Editura Lumen, Iași, 2007
4. <http://ro.wikipedia.org>